

Alsósokra hangolva – Médiatudatosságot fejlesztő feladatok

3-4. évfolyamos diákoknak

Bevezető

A feladatok harmadik-negyedik évfolyamos gyerekeknek készültek. Céljuk, hogy akár egy-egy feladat kapcsán is lehessen médiaértéssel, médiatudatossággal foglalkozni a tanórákon.

A feladatok leírásában szerepel a feladat célja, a feladat által érintett fogalmak felsorolása. Megtalálható továbbá, hogy milyen műveltségi területhez, tantárgyhoz kapcsolható, és hogy milyen képességeket fejleszt. Jeleztük, ha a feladat megoldásához előzetes tudás szükséges.

Szeretnénk ezekkel a feladatokkal lehetőséget kínálni arra, hogy matematika, etika, vizuális kultúra, környezetismeret vagy technika és tervezés órán is lehessen médiahasználatról beszélgetni a gyerekekkel vagy röviden mefvizsgálni fontos médiajelenségeket. A feladatok általában több tantárgy anyagát ötvözik, a feladat leírásában jeleztük, hogy melyek ezek a tantárgyak. A kiegészítő feladatokban ötleteket adunk arra, hogyan lehetne az adott tevékenységet egy másik tantárgy óráján felhasználni. Legtöbbször komplex műveletekről van szó, például számolás, mérés és alaprajz értelmezése szükséges a megoldáshoz, tehát egyszerre több tantárgy tudásanyagát moztatják meg.

A feladatokkal a mindennapi élethez szükséges gyakorlatias gondolkodást is szeretnénk fejleszteni, ezért általában ilyen részük is van, például: ha internetkábel vesziünk a másik szobában található számítógéphez, akkor olyan hosszú vezetékkel kell venni, amely a fal átfúrása nélkül is elér a megfelelő helyre.

A fogalmak és témák a 2020-as NAT kerettanterveihez igazodnak.

A feladatok szabadon változtathatók, átalakíthatók, új kérdésekkel bővíthetők vagy rövidíthetők, más megközelítéssel, újragondolással egyéb tantárgyak óráin is használhatók.

Minden feladat után megtalálható a megoldása. A médiaértési, médiahasználati tanuláshoz magyarázatot is adunk, illetve ajánlunk olyan forrásokat, amelyekből tájékozódni lehet.

Ha lehetséges, a feladatot IKT-eszközökön való felhasználásra alkalmas formátumban is elérhetővé tesszük. A legtöbb feladatnak éppen ezért van ppt-s változata, mert ezek nem igénylik semmilyen szoftver, applikáció telepítését, a PowerPoint segítségével használhatók.

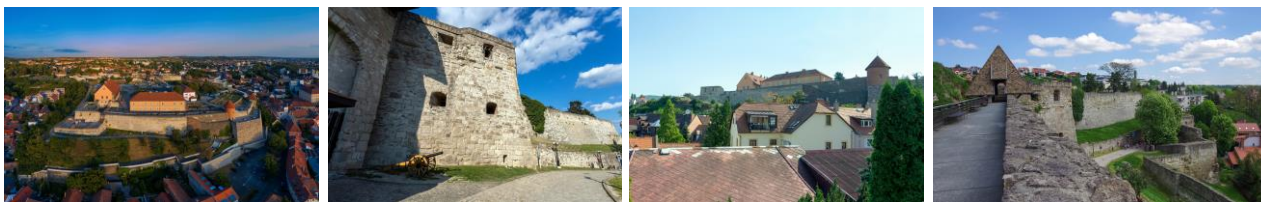
Pali facebookja

A feladat célja:	<i>egy szövegértési feladatból kiindulva megismertetni a tanulókkal egyes, a jelszavakban használható speciális karaktereket/szimbólumokat. Felhívni a diákok figyelmét a biztonságos jelszó fontosságára, és tudatosítani, hogy melyek a biztonságos jelszó elemei.</i>
Kulcsfogalmak:	<i>speciális karakter, szimbólum, jelszó, hashtag, kukac, ampersand</i>
Érintett műveltségi területek:	<i>magyar nyelv és irodalom, digitális kultúra, vizuális kultúra</i>
A feladat által fejlesztett képességek:	<i>szövegértés, az internet tudatos használata</i>
Médiaértési tanulság:	<i>Fontos, hogy kellően biztonságos jelszóval védjük a digitális eszközeinket és a regisztrációhoz kötött oldalainkat.</i>
Médiaértési fogalmak:	<i>adatvédelem, jelszó</i>
Munkaforma:	<i>A feladat megoldható csoportban, párban és egyénileg is.</i>
Előzetes tudás:	<i>bizonyos matematikai jelek és a digitális világban előforduló karakterek előzetes ismerete</i>
Szükséges eszközök:	<i>a papíralapú változat kinyomtatásához nyomtató, a digitális változathoz számítógép, tablet</i>

Pali facebookja

A kilencéves Pali Egerben lakik, egy emeletes ház második emeletén. A házuk a vár melletti domboldalon áll, és Pali a szobája ablakából éppen rálát a várfalra, ezért sokszor próbálja elképzelni, hogy milyen lehetett egy várban élni. Bár Pali még nem tanul történelmet, azt már megjegyezte, hogy az egri várat 1552-ben védte meg Dobó István a törököktől. Az öccsével, Zolival és a kutyájukkal, Morzsival sokszor játszanak ostromosat, ilyenkor Pali és Zoli védik a várat, Morzsi pedig a török ostromló. Palinak van még egy testvére, egy kislány, akit Flórának hívnak. Flóra még csak egyéves, éppen járni tanul, ezért a családban mindenki nagyon igyekszik segíteni neki. Pali is gyakran fogja Flóra kezét, mert nagyon szereti a húgát. Suli után Pali edzésre szokott járni, kézilabdázik. Arról álmodozik, hogy egyszer olyan jó játékos lesz, mint Lékai Máté, és játszhat majd a Bajnokok Ligájában. Mivel Lékai a példaképe, Pali is 66-os mezben szokott játszani. Mivel Pali szülei a munkájuk miatt gyakran használják az internetet, mindent tudnak a közösségi oldalakról is, ezért megengedték Palinak, hogy regisztráljon a Facebookra. Pali nagyon örült, szinte az egész hétvégén a Facebook-oldalát alakítgatta.

1. Pali csinált egy képet az ablakából a várról, és felrakta a Facebook-oldalára. Melyik kép lehetett az? Indokold is meg a választásodat!

2. Melyik az a része a szövegnek, ami biztosan nem igaz?

3. Palinak ez a jelszava: *Fl1Mor1552*

Miért pont ezt találta ki? Magyarázd el, hogy miért jó vagy rossz ez a jelszó!

4. Az alábbi táblázatban az erős jelszó jellemzőit olvashatod. Ha Pali jelszava megfelel az adott szempontnak, jelöld zöld pipával, ha nem, akkor piros x-et rajzolj!

Legalább 12 karakter hosszú	
Tartalmaz kisbetűt és nagybetűt	
Számok is vannak benne	
Használ speciális karaktert	
Nem kötődik Palihoz	

5. Pali szeretné biztonságosabbra változtatni a jelszavát. Amikor azon gondolkodott, hogy mi szerepeljen az új jelszóban, az alábbi elemek jutottak az eszébe. Segíts Palinak megítélni, hogy mennyire felelne meg a biztonságos jelszó feltételeinek – számok, váltakozva kis- és nagybetűk, valamint speciális karakterek/szimbólumok használatának –, ha az alábbi táblázatban található elemekből választ!

a. Csoportosítsd az alábbi elemeket a megadott kategóriák szerint!

¶	T	1059	%	„”	128	M	á
527	()	é	2123	&	í	4251	@
G	ó	=	SZ	P	<	#	261

Számok:

.....

Nagybetűk:

.....

Kisbetűk:

.....

Speciális karakterek / szimbólumok:

.....

- b. Ha az összes betűt felhasználod, melyik szót tudod kirakni a táblázatban szereplő betűkből?

.....

- c. Melyik a kakukktojás? A táblázatban szereplő karakterek/szimbólumok közül melyik nem szerepelhet egy jelszóban?

.....

6. Pali osztálytársai, Bence, Janka, Tamara és Tomi szintén használnak már jelszót a digitális eszközeik védelmére. Beszéltünk róla, hogy egy erős jelszó megfelelő hosszúságú (12 karakter), váltakozva vannak benne kisbetűk, nagybetűk, számok és speciális karakterek, valamint nem tartalmaz olyan személyes adatot, ami könnyen köthető az adott személyhez (pl. születési dátum, vezetéknev, keresztnév, becenév, a lakcím részei stb.).

a. Párosítsátok össze Pali osztálytársait az általuk választott jelszóval, és találgátok ki, hogy miért ezek az elemek szerepelnek a jelszavakban!

Személyek

Jelszavak

Bence

- 2010. szeptember 3-án született.
- A szabadidejében sokat játszik videójátékokkal, főleg a FIFA-val és a Maddennel. Hétvégenként az édesapjával és a bátyjával mindig megnézik az F.C. Barcelona meccseit.
- A kedvenc játékosa Lionel Messi. Egyszer egy Messi mezt kapott ajándékba, azóta mindig ebben focizik.

Geek35&LpfT@

Janka

- Idén töltötte be a 10. életévét.
- Csakúgy mint az anyukájának, neki is november 11-én van a születésnapja. Tavaly születtek az ikeröccsei, akiket nagyon szeret.
- Szenvedélye az úszás – példaképe Hosszú Katinka. Az az álma, hogy egyszer úszóként kijusson az olimpiára.

beno903lio10

Tamara

- 2011. május 15-én született.
- Két éve kezdett el zongorázni, és az iskola kórusába is jelentkezett már, mert nagyon szeret énekelni.
- A legjobban Taylor Swift és Ariana Grande dalait szereti. Nagy álma, hogy egyszer eljusson valamelyikük koncertjére.

ironL1111Jk2

Tomi

- Még csak idén lesz 12 éves, de már sok gamer videót néz, és egyre többet ért angolul.
- Több influenszert is követ, a nagy kedvence Logan Paul.
- Közösségi oldalra még nem regisztrált, egyelőre inkább játszik, főleg Fortnite-ot.

tami20110515

- b.** Beszéljétek meg, hogy a fent említett kritériumok alapján mennyire biztonságosak ezek a jelszók! Kinek a leggyengébb és kinek a legbiztonságosabb a jelszava? Indokoljátok meg a válaszaitokat!

Bence:

Janka:

Tamara:

Tomi:

- 7.** Az eddig megbeszéltek alapján találjatok ki Palinak egy biztonságos jelszót!

Pali facebookja (lehetséges megoldás)

1. Pali csinált egy képet az ablakából a várról, és felrakta a Facebook-oldalára. Melyik kép lehetett az? Indokold is meg a választásodat!

A többi épület magasságából és a vár elhelyezkedéséből ítélve ezt a képet készítette Pali.

2. Mi az a szövegből, ami biztosan nem igaz?

Az, hogy Palinak megengedték a szülei, hogy regisztráljon a Facebookon. Ha mindent tudnak a közösségi oldalakról, azt is tudják, hogy a Facebookra 13 éves kortól lehet regisztrálni, Pali viszont csak 9 éves.

3. Palinak ez a jelszava: *Fl1Mor1552*. Miért pont ezt találta ki? Magyarázd el, hogy miért jó vagy rossz ez a jelszó!

Fl1: a húga, Flóra nevéből és életkorából;

Mor: a kutyája, Morzsi nevéből;

1552: az egri vár ostromának évszámából vette.

A jelszóban vannak kis- és nagybetűk, számok, ebből a szempontból jó, viszont rövid, és csupa olyan dolog szerepel benne, amit egy Palit jól ismerő ember kitalálhat, de elég sok mindent kombinált, ezért kicsi az esélye annak, hogy ez megtörténjen.

4. Az alábbi táblázatban az erős jelszó jellemzőit olvashatod. Ha Pali jelszava megfelel az adott szempontnak, jelöld zöld pipával, ha nem, akkor piros x-et rajzolj!

Legalább 12 karakter hosszú	X
Tartalmaz kisbetűt és nagybetűt	✓
Számok is vannak benne	✓
Használ speciális karaktert	X
Nem kötődik Palihoz	X

5. a. Csoportosítsd az alábbi elemeket a megadott kategóriák szerint!

¶	T	1059	%	„”	128	M	á
527	()	é	2123	&	í	4251	@
G	ó	=	SZ	P	<	#	261

Számok: 128, 261, 527, 1059, 2123, 4251

Nagybetűk: T, G, SZ, M

Kisbetűk: á, í, ó, é

Speciális karakterek / szimbólumok: ¶, %, (), &, #, <, =, „”, @

- b. Melyik szót tudod kirakni a táblázatban szereplő betűkből?

SZÁMÍTÓGÉP

- c. Melyik a kakukktójás? A táblázatban szereplő karakterek/szimbólumok közül melyik nem szerepelhet egy jelszóban?

A bekezdésjel.

6. Pali osztálytársai

- a. Párosítsátok össze az adott személyt az általa választott jelszóval, és találjátok ki, hogy miért ezek az elemek szerepelnek a jelszámban!

Bence ben0903lio10 *keresztnév egy része; születési hónap, nap; Lionel Messi nevének egy része és a mezszáma*

Janka ironL1111Jk2 *Iron Lady, Hosszú Katinka brandje; születési hónap, nap; a keresztnév két betűje; a testvérei száma*

Tamara tami20110515 *a beceneve, amin valószínűleg mindenki szólítja; születési dátuma*

Tomi Geek35&LpfT@ *a kockafej angolul; tetszőleges szám; Logan Paul monogramja; a Fortnite két betűje; két speciális karakter*

- b. Beszéljétek meg, hogy a fent említett kritériumok alapján mennyire biztonságosak ezek a jelszók! Kinek a leggyengébb és kinek a legbiztonságosabb a jelszava? Indokoljátok meg a választaitokat!

Bence jelszava nem túl biztonságos, hiszen szerepel benne a nevének és a születési dátumának egy része. Az ő jelszava azonban jobb, mert a hobbiához kötődő elemeket is tartalmaz, amelyek nehezebben felfejthetők. Mindemellett neki is biztonságosabb jelszóra kellene váltania.

Janka jelszava jobb, mint az előző kettő, mert a példaképe brandjének a nevét használja és azt is csak részben. Ő már váltakozva használ kis- és nagybetűt, valamint számokat. Az ő jelszámban is szerepel a születési dátumának egy része, ami nem túl szerencsés. Ez egy biztonságosnak mondható jelszó, de a születési hónap és nap számait érdemes lenne nehezebben megfejthető elemekre váltani és speciális karaktert is használni.

Tamara jelszava a leggyengébb, hiszen csak hozzá köthető személyes adat van benne, ami nagyon könnyen kitalálható. Ezenkívül csak számok és kisbetűk vannak benne. Neki mindenképp jelszót kellene változtatnia, ha jobban védeni szeretné az eszközeit vagy a regisztrációhoz kötött oldalainak biztonságát.

Tomi jelszava a legbiztonságosabb, hiszen nála semmilyen személyes adat nincs, és a jelszó tartalmaz váltakozva számot, kis- és nagybetűt, valamint speciális karaktert is. Mindemellett megjegyezhető, mert az elemek nagyrészt a hobbiára utalnak.

Kiegészítő feladatok (tanulói változat)

Digitális kultúra

1. Pali ezt a képet töltötte fel az oldalára Flóráról. Jól tette?

2. a. Dolgozzatok párban! Párosítsátok a speciális karaktert/szimbólumot a jelentésével és meghatározásával!

Karakter	Jelentés	Meghatározás
@	százalékjel	Az et jel vagy ampersand az és kötőszót jelöli – főleg angol nyelvterületen használatos.
#	idézőjel	Egy kevésbé fontosnak tartott gondolat jelölésére használjuk egy szövegben, de a matematikában is gyakran használt jel.
¶	zárójel	A matematikában használt jel, ami azt jelöli, hogy két dolog azonos értékű.
&	hashtag	A leggyakrabban arra használjuk, amikor mások gondolatait, szavait szó szerint idézzük.
%	egyenlőségjel	A közösségi médiában a posztok témájának kulcsszavait jelölő karakter, hogy könnyebb legyen a hasonló témájú posztokra rátalálni.
()	és	A matematikában használt jel annak jelölésére, hogy valami kisebb vagy nagyobb valaminél.
„	relációs jel	A szövegszerkesztő programban használt jel. Ha a gombra rákattintunk, és ENTER-t nyomunk, a jel mutatja, hogy új bekezdést – azaz új gondolatsort – kezdtünk.
<	bekezdésjel	Régi írásjel, manapság leginkább az e-mail-címekből ismert; az angol <i>at</i> szócskát jelképezi.
=	kukac	A matematikában, statisztikai adatokban használt jel, amellyel azt fejezzük ki, hogy 100 személyből vagy dologból hányra jellemző valami.

b. A fenti feladatokban szereplő karakterek /szimbólumok közül melyikkel találkozol

matekórán

angolórán

magyar nyelv és irodalom órán

az elektronikus levelezésben

a közösségi médiában?

Technika és tervezés

Ezt a képet az osztálytársának, Julcsinak küldte el Pali azzal az üzenettel, hogy ha Julcsi meg tudja mondani azt, hogy hány méter magas a várfal, Pali meghívja egy fagyira. Segíts Julcsinak!

Matematika

Tedd növekvő sorrendbe a táblázatban szereplő számokat! Állapítsd meg, hogy milyen összefüggés van közöttük!

¶	T	1059	%	„”	128	M	á
527	()	é	2123	&	í	4251	@
G	ó	=	SZ	P	<	#	261

<

<

<

<

<

Összefüggés:

Kiegészítő feladatok (tanítói változat – megoldás)

Digitális kultúra

1. Pali ezt a képet töltötte fel az oldalára Flóráról. Jól tette?

Nem, az ilyen fénykép érzékeny adatnak minősül, ezért jobb, ha Pali nem teszi ki a Facebookra, főleg akkor, ha a szülei nem is tudnak róla.

2. Dolgozzatok párban! Párosítsátok a speciális karaktert/szimbólumot a jelentésével és meghatározásával!

Karakter	Jelentés	Meghatározás
@	kukac	Régi írásjel, manapság leginkább az e-mail-címekből ismert; az angol <i>at</i> szócskát jelképezi.
#	hashtag	A közösségi médiában a posztok témájának kulcsszavait jelölő karakter, hogy könnyebb legyen a hasonló témájú posztokra rátalálni.
¶	bekezdésjel	A szövegszerkesztő programban használt jel. Ha a gombra rákattintunk, és ENTER-t nyomunk, a jel mutatja, hogy új bekezdést – azaz új gondolatsort – kezdtünk.
&	és	Az <i>et</i> jel vagy ampersand az <i>és</i> kötőszót jelöli – főleg angol nyelvterületen használatos.
%	százalékjel	A matematikában, statisztikai adatokban használt jel, amellyel azt fejezzük ki, hogy 100 személyből vagy dologból hányra jellemző valami.
()	zárójel	Egy kevésbé fontosnak tartott gondolat jelölésére használjuk egy szövegben, de a matematikában is gyakran használt jel.
„”	idézőjel	A leggyakrabban arra használjuk, hogy mások szavait, gondolatait szó szerint idézzük.
<	relációs jel	A matematikában használt jel annak jelölésére, hogy valami kisebb vagy nagyobb valaminél.
=	egyenlőségjel	A matematikában használt jel, ami azt jelöli, hogy két dolog azonos értékű.

a. A fenti feladatokban szereplő karakterek /szimbólumok közül melyikkel találkozol

matekórán %, <, =, ()

angolórán &, @

magyar nyelv és irodalom órán „”, ()

az elektronikus levelezésben @

a közösségi médiában? #

Technika és tervezés

Ezt a képet az osztálytársának, Julcsinak küldte el Pali azzal az üzenettel, hogy ha Julcsi meg tudja mondani azt, hogy hány méter magas a várfal, Pali meghívja egy fagyira. Segíts Julcsinak!

A várfal előtt sétáló emberek magasságához lehet viszonyítani. Tételezzük fel, hogy a képen látható nő 175 cm magas. Az ő magassága 7-szer teljesen, és még $\frac{1}{3}$ -szor fér a várfalra. Ez $175 \text{ cm} \times 7 = 1225 \text{ cm}$, ehhez kell hozzáadni a 175 harmadát, így az eredmény: 1283 cm, azaz kb. 13 méter magas a várfal.

Matematika

Tedd növekvő sorrendbe a táblázatban szereplő számokat! Állapítsd meg, hogy milyen összefüggés van közöttük!

¶	T	1059	%	„”	128	M	á
527	()	é	2123	&	í	4251	@
G	ó	=	SZ	P	<	#	261

$$\underline{128} < \underline{261} < \underline{527} < \underline{1059} < \underline{2123} < \underline{4251}$$

Összefüggés:

Ha a számot kettővel szorozzuk és hozzáadunk ötöt, a számsor következő elemét kapjuk.